

Odrody cesnaku vhodné do podmienok Slovenska

Vybrať vhodnú odrodu pre pestovanie nemusí byť až také jednoduché ako sa na prvý pohľad zdá. Na území Slovenska nájdeme pôdy piesočnaté, piesočnato hlinité, hlinité ale i ťažké ílovité pôdy. Aj keď je cesnak veľmi plastickou plodinou, a znáša široké rozpätie podmienok ešte neznamená že každú odrodu môžeme pestovať na každom stanovišti. Zvlášť to platí pre komerčné pestovanie nakoľko veľkosť a kvalita cibúľ rozhoduje o ekonomickom výsledku našej snahy.

Všeobecne možno povedať že cesnaku pre pestovanie najlepšie vyhovujú hlbšie hlinitopiesočnaté až piesočnaté pôdy s dobrým obsahom humusu a živín, ktoré netrpia suchom ani nadmernou vlhkosťou. V ťažších a vlhkých pôdach cesnak trpí chorobami a škodcami, v suchších a ľahších pôdach dáva bez závlahy malý výnos ale zber je ľahší.

Cesnak aj keď ho zaradujeme do druhej trate je náročný na živiny v pôde, ale nevyhovuje mu priame hnojenie maštalným hnojom príp. iným organickým hnojivom, ktoré nie je dostatočne rozložené.

Veľa negatívnych vplyvov je možné vyvážiť vhodnou agrotechnikou, prispôbením hnojív a ich aplikácii, závlahou.

V súčasnosti sa na Slovensku pestuje veľké množstvo odrôd slovenských, českých, poľských, maďarských, francúzskych a ďalších, a ešte väčšie množstvo neidentifikovaných klonov, výberov či krajových odrôd. Vzhľadom na to, že cesnaky, ktoré nie sú odrodovo známe či registrované v Spoločnom európskom katalógu nie je možné ich vzhľadom na súčasnú legislatívu množiť a uvádzať na trh budeme sa venovať iba registrovaným odrodám.

Pre každého pestovateľa je dôležité aby poznal charakteristiku odrody o ktorú, má záujem. Nehovorím o údajoch, ktoré často uvádza reklama, hovorím o podrobnej charakteristike odrody, ktorá sa zverejňuje vždy po uznaní odrody. Každá odroda musí prejsť odrodovými skúškami na Ústrednom a kontrolnom ústave poľnohospodárskom resp. v zahraničí adekvátnej ištitiúcií, kde sa komplexne posudzujú jej vlastnosti. Na základe popisu si môžeme vykonať už určitú selekciu odrôd. Pokiaľ je napríklad v popise uvedené, že ide o odrodu vhodnú do ľahších kyprejších pôd, určite nemá zmysel sa pokúšať ju pestovať na ťažkých a ílovitých pôdach. Cibule určite dopestujeme ale ich veľkosť či kvalita nemusí byť tak dobrá ako na vyhovujúcejších pôdach. Netreba sa snažiť za každú cenu pestovať niečo čo možno pestuje väčšina pestovateľov ale v iných a vyhovujúcich podmienkach.

Taktiež sortiment je potrebné vyberať aj z ohľadom na klimatické zmeny. Odrody ktoré skoro končia dormancii (napr. UNIKAT), nie sú vhodné do južných polôh, tepla zima, spôsobí veľmi skoré vyrašenie cesnaku nad povrch pôdy, holomráz môže spôsobiť ich vážne poškodenie a výrazne zníženie alebo aj zničenie úrody. Vyššie polohy naopak poskytujú priemerne nižšie teploty a vyššiu snehovú prikrývku teda do výraznej miery eliminujú tento vplyv, ktorý sa veľmi ľahko môže prejavíť v nižších polohách. Výber vhodného sortimentu do konkrétnych podmienok je nesmierne dôležitý.

Doplňkovými faktormi, ktoré nám môžu vo významnej miere ovplyvniť ekonomiku pestovania cesnaku sú i napríklad priemerný počet strúčikov. Odrody s menšími hlávkami a vyšším počtom strúčikov obvyčajne na trhu nemajú veľký úspech. Predstava spotrebiteľa, že ma čistiť veľmi malé strúčiky býva často pri nákupe rozhodujúcim faktorom aj keď je napríklad chuťovo odroda veľmi zaujímavá. V súčasnosti sú najpredávanejšie odrody cesnakov na trhu, ktoré majú stredne veľké až veľké hlávky s počtom strúčikov 6-8.

Začínajúcim pestovateľom odporúčam aby si dali spracovať malý projekt –rozbor podmienok, ktorého súčasťou je i zhodnotenie stanovišťa, vrátane pôdných rozborov, špecifikácia vhodných odrôd, a nastavenie vhodnej agrotechniky priamo na mieru. Vyhnú sa tak mnohým neuváženým krokom ktoré v konečnom dôsledku stoja veľmi veľa.

Podklady pre pestovanie by mali obsahovať tieto základné informácie

1. Podrobne zhodnotenie stanovištných podmienok
2. Zhodnotenie sortimentu vhodného do hodnotenej lokality

3. Podrobný návrh vhodnej agrotechniky vrátane ochrany a výživy
4. Zhodnotenie atraktívnosti pre trh

Agrotechnika sa môže v závislosti na podmienkach veľmi líšiť. Cesnak je citlivý na tvorbu pôdneho prísušku a tým aj na obsah kyslíka v pôde. Kým na piesočnatých pôdach (napr. na Záhorí) sa prísušok takmer netvorí (stačí 1 zásah) na pôdach s vysokým obsahom ílu tento problém vzniká prakticky po každom väčšom daždi, aj e potrebných viac zásahov , obyčajne 2-3 niekedy až 4 na rozrušenie pôdneho prísušku. Naopak na piesočnatých pôdach sa viac využívajú delené dávky hnojív, nakoľko sú ľahko vyplavované ako napríklad pre ťažších pôdach.

V posledných rokoch sa aj napriek širokým možnostiam vyšpecifikoval sortiment odrôd, ktorý je vhodný do širokého spektra podmienok, prináša spoľahlivo úrody a je atraktívny pre spotrebiteľov.

U paličákov sa javí v súčasnom období ako najzaujímavejšia odroda DUKAT . Z ďalších vhodných odrôd, ktoré dávajú veľmi dobre výsledky sú odrody JOVAN, ORNAK, BJETIN, MATÚS, UNIKAT. Každá z týchto odrôd však má svoje špecifiká, ktoré treba rešpektovať pri zaradovaní do pestovania

U nepaličákov je sortiment v súčasnosti pestovaný sortiment orientovaný predovšetkým na francúzske odrody. Cesnaky v našich podmienkach prinášajú spoľahlivé úrody, avšak je potrebná pravidelná výmena sadby . U nepaličákov je asi najviac pestovanou odrodou, predovšetkým na južnom Slovensku odroda Messidrome . Z ďalších odrôd sú to Thermidrome, Mojmír, Lukan, Therador a maďarská odroda jarného cesnaku Makoi. I napriek vynikajúcou chuťi, nie je jeho pestovanie zaujímavé, menšie hlavičky a pomerne vysoký počet strúčikov (11-15) vyvoláva nezáujem spotrebiteľov. Táto odroda je vhodná skôr pre malé a lokálne trhy, labužníkov a fajšmekrov.

Pred prípravou komerčnej výsadby treba venovať pozornosť hlavne týmto faktorom, ktoré výrazne ovplyvnia výsledok našej práce .

1. Predajnosť odrody
2. Skladovateľnosť odrody a vplyv prepravy na kvalitu
3. Zdravotný stav pri opakovanom použití vlastnej sadby
4. Úrodnosť odrody a stabilita úrod aj v nepriaznivých podmienkach/rokoch
5. Prispôsobivosť odrody stanovištným podmienkam a klimatickým zmenám
6. Perspektíva pestovania odrody n budúcnosti
7. Dostupnosť sadby v súčasnosti a v budúcnosti, cena sadby
8. Vzhľad a chuť odrody
9. Atraktívnosť odrody pre spotrebiteľa
10. Veľkosť a vyrovnanosť strúčikov

Odrodový sortiment sa v priebehu času mení. Prichádzajú nove zaujímavejšie odrody, odrody s lepším produkčným potenciálom. Preto je potrebné sledovať aj vývoj na trhu, zmenu požiadaviek spotrebiteľov a tomu prispôbovať pestovaný sortiment

Charakteristika v súčasnosti najzaujímavejších pestovaných odrôd cesnaku

Odroda DUKAT

Poloskorá odroda ozimného paličáku pre jesennú výsadbu. Cibule sú veľké s hmotnosťou 75 - 90 g. Prezimovanie je veľmi dobré. Základná farba vonkajších suknic je biela. Počet strúčikov v cibuli je 5 - 7. Strúčiky sú veľké, s vysokým obsahom silíc. Odroda je vysoko odolná proti virózam. Skladovateľnosť je vynikajúca, pri vhodných podmienkach vydrží až do novej úrody. Odporúčaná pestovateľská spon je 0,3 x 0,1m

Hodnotenie pestovateľských vlastností. Odroda Dukát patrí k bujnnejšie rastúcim odrodám, veľmi dobre znáša rôzne spektrum pôd, s úspechom sa pestuje v oblastiach južného Slovenska cez Záhorie v piesočnatých pôdach až po polohy okolo Popradu. Patrí medzi odrody menej citlivé na veľkosť úrody pri neskoršom odhlavkovaní, aj keď

z pestovateľského hľadiska nemožno odporúčať vykonanie odhlavkovania v neskoršom termíne. Odroda v porovnaní s inými odrodami veľmi dobre znáša aj dlhodobjšie sucho a nedostatok zrážok. Toleranciu k suchu veľmi výrazne podporuje hlboká príprava pôdy pred výsadbou, kde cesnak vytvára mohutnejšiu a hlbšie siahajúcu koreňovú sústavu.

Odroda MESSIDROME

Ozimný širokolistý nepaličák. Rast rastlín je vzpriamený až polovzpriamený, farba listov sýto zelená, šírka listov stredne až široká, často sa objavuje slabé antokyanové sfarbenie.

Veľkosť cibúľ veľká až veľmi veľká. Cibule sú v priereze kruhové. Sfarbenie vonkajších šupiek je biela, bez antokyanového sfarbenia. Strúčiky sú uložené nepravidelne. Strúčik je sfarbený mierne krémovo, dužina je až žltkastá. Patrí medzi stredne skoro klíčiace cesnaky

Odroda je vhodná predovšetkým do ľahších pôd dobre zásobených živinami. V prípade sucha veľmi dobre reaguje na doplnkovú závlahu ktorá dokáže zvýšiť výnosy až o 20%

Odroda sa na Slovensku pestuje predovšetkým v nižších a teplejších polohách, úrody prináša spoľahlivo aj vo vyšších polohách je však potrebné prispôsobiť agrotechniku a ošetrovanie kultúry počas roka. Je náchylná na znižovanie úrod vplyvom nedostatku kyslíka v pôde (pôdny prísušok), a taktiež výrazne znižuje úrody pokiaľ sú porasty zaburinené.

